

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES
EXAMINATION: JANUARY – 2023
FIRST SEMESTER
Subject: Demography (IC22-103)

Date: 19/01/2023

Total marks: 60

Time: 10.00 am to 12.30 pm

Instructions: 1) All questions are compulsory.

- Q. 1) Answer in details following questions. (Any One) (20)**
1. Describe critically the interrelation between population growth and economic development
 2. What is mortality? Discuss the general factors responsible for declining mortality
- Q. 2) Answer of the following questions. (Any Three) (30)**
1. Discuss the determinants of fertility in India.
 2. Describe the theory of population given by Malthus
 3. Discuss the sex structure trends in India.
 4. Discuss the major influencing factors of population growth in India
 5. Describe the measures to control the population growth
 6. Explain the family planning programme in India
- Q. 3) Write Short notes. (Any Two) (10)**
- a) Significance of demographic studies
 - b) Sources of population data
 - c) Scope of demography
 - d) Significance of National Sample Survey Office

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- प्र. १) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (२०)**
१. लोकसंख्या वाढ आणि आर्थिक विकास यांच्यातील परस्परसंबंधाचे टीकात्मक वर्णन करा
 २. मृत्युदर म्हणजे काय? मृत्युदरात घट होण्यास जबाबदार असलेल्या सर्वसामान्य घटकांची चर्चा करा
- प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (३०)**
१. भारतातील जननक्षमतेच्या निर्धारकांची चर्चा करा
 २. माल्थस यांनी मांडलेल्या लोकसंख्येच्या सिद्धांताचे वर्णन करा
 ३. भारतातील लिंग संरचनेचा कल स्पष्ट करा.
 ४. भारतातील लोकसंख्या वाढीवर परिणाम करणाऱ्या प्रमुख घटकांची चर्चा करा
 ५. लोकसंख्या वाढ नियंत्रित करण्यासाठी उपायांचे वर्णन करा
 ६. भारतातील कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाचे स्पष्टीकरण द्या
- प्र. ३) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)**
- अ) लोकसंख्याशास्त्रीय अभ्यासाचे महत्त्व
 - ब) लोकसंख्या तथ्यांचे स्रोत
 - क) लोकसंख्याशास्त्राची व्याप्ती
 - ड) राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण कार्यालयाचे महत्त्व